

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องทัศนคติต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกำลังพลสังกัดกรมจเรทหารบก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีทัศนคติ
2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ประวัติความเป็นมาของกรมจเรทหารบก
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

ความหมายของคำว่าทัศนคติ สามารถอธิบายจากเอกสาร และการให้คำจำกัดความของ นักวิชาการต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ทัศนคติ ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542, หน้า 521) หมายถึง แนวความคิด

ทัศนคติ คือ ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกริยา เฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526, หน้า 3)

ทัศนคติ คือ แนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างของพฤติกรรม ที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2536, หน้า 29)

ทัศนคติ เป็นภาวะของความพร้อมของแต่ละบุคคล ที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในสังคมรอบตัว หรือเป็นแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุน หรือขัดแย้งต่อสถานการณ์ บุคคล หรือแนวความคิด (Kendler, 1968 อ้างถึงใน สมใจ คิดเกี่ยวกับการรู้, 2549)

ทัศนคติ เป็นความรู้สึกทางด้านบวกและลบของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทำให้บุคคลพร้อมที่จะโต้ตอบออกเป็นพฤติกรรม (พิสมัย วิบูลย์ศักดิ์ และคณะ, 2528 อ้างถึงใน จินตนา วรรณจำรัส, 2548, หน้า 8)

ทัศนคติ หมายถึง ความพร้อมในการกระทำของบุคคลต่อสิ่งใด หรือบุคคลใด ซึ่งความพร้อมดังกล่าวของบุคคล เห็นได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงต่อสิ่งนี้ว่า ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย (ดวงเดือน พันธุพานิช, 2542 อ้างถึงใน สุรพงษ์ ไก่แก้ว, 2545, หน้า 10)

ทัศนคติ คือ ความโน้มเอียงซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ที่จะแสดงตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในการสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน โดยทัศนคติจะเกิดขึ้นก่อนพฤติกรรมและเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าทัศนคติ คือ ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์ หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางประเมินค่าว่าดีหรือไม่ดี เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือเกี่ยวกับอารมณ์ เช่น ชอบ ไม่ชอบ รักเกลียด เป็นต้น (Martin Fisbien, 1969 อ้างถึงใน สุชาติ หนองบัว, 2539)

สรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม และสามารถสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมหรือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคลได้ ซึ่งความรู้สึกหรือความคิดเห็นอาจเป็นไปได้ทั้งในทางที่คล้อยตามหรือขัดแย้ง

ประเภทของทัศนคติ

ทัศนคติของคนเรา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (พะยอม วงศ์สารศรี, 2545 อ้างถึงใน จินตนา วรรณจำรัส, 2548, หน้า 12) คือ

1. ทัศนคติเชิงนิมมาน (Positive Attitude) เป็นความรู้สึกนึกคิดในแง่ดี ยอมรับ เห็นด้วย และชอบสิ่งหนึ่งสิ่งใด
2. ทัศนคติเชิงนิเสธ (Negative Attitude) เป็นความรู้สึกนึกคิดในทางไม่ดี ไม่ยอมรับ ไม่พอใจ และไม่เห็นด้วย ซึ่งตรงข้ามกับทัศนคติเชิงนิมมาน

ลักษณะของทัศนคติ

ลักษณะของทัศนคติ มี 5 ลักษณะ (Allport, 1935 อ้างถึงใน สมใจ คิดเกื้อการุณ, 2549) ได้แก่

1. ทัศนคติเป็นลักษณะของภาวะทางจิตที่แสดงออกได้ทางพฤติกรรม เช่น รัก หรือเกลียด
2. ทัศนคติความพร้อมที่จะตอบสนอง คือ เมื่อมีทัศนคติดี หรือไม่ดีต่อสิ่งใด ก็พร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้น ตามทัศนคติที่เกิดขึ้น
3. ทัศนคติเกิดขึ้นเองอย่างเป็นกลุ่ม และมีการจัดระเบียบไว้แล้วในตัวเอง โดยเมื่อเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดแล้ว ก็จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการแสดงพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันต่อทัศนคตินั้น ๆ เช่น การโกรธ พฤติกรรมจะแสดงออกทางใบหน้าคือหน้าบึ้ง
4. ทัศนคติเกิดขึ้นจากประสบการณ์

5. ทักษะที่มีอิทธิพลที่สำคัญต่อพฤติกรรมที่แสดงออก

ลักษณะของทัศนคติ มี 3 ประการ (Newcomb et al., 1965 อ้างถึงใน สมใจ คิดถึงการดูแล, 2549) ได้แก่

1. ทัศนคติมีความสม่ำเสมอ ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย
2. ทัศนคติมีทิศทางที่แน่นอนต่อเป้าหมายและสิ่งแวดล้อม
3. ปริมาณความเข้มของทัศนคติ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม โดยอาจมีผลในทางบวกหรือทางลบ หรือเป็นกลาง ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเปลี่ยนแปลงของค่านิยม

ลักษณะของทัศนคติ มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ (จิตทยา สุวรรณชฎ, 2520 อ้างถึงใน กฤษดา นิยมวิทย์, 2548, หน้า 23) คือ

1. ทัศนคติเป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมจะโต้ตอบต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ หรือจะเรียกว่าความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง
2. ทัศนคติจะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะ แต่มิได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง
3. ทัศนคติเป็นตัวแปรแฝงที่จะนำไปสู่ความสอดคล้อง ระหว่างพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะ เป็นไป ในรูปของการแสดงออกโดยวาจา หรือการแสดงออกโดยความรู้สึก ตลอดจน การที่ต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
4. ทัศนคติมีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะให้บุคคลประเมินผล และเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า การกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

ธรรมชาติของทัศนคติ (Nature of Attitude)

ธรรมชาติของทัศนคติ มีลักษณะ ดังนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520 อ้างถึงใน สมใจ คิดถึงการดูแล, 2549, หน้า 9)

1. ทัศนคติ เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลและจากประสบการณ์ที่ได้รับมา
2. ทัศนคติ เกิดจากความรู้สึกของบุคคลที่สะสมมานาน
3. ทัศนคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคน ที่แสดงออกมาโดยทั่วไป
4. ทัศนคติสามารถถ่ายทอดไปสู่คนอื่นได้ เช่น จากพ่อแม่ไปสู่ลูก
5. ทัศนคติมีการเปลี่ยนแปลงได้

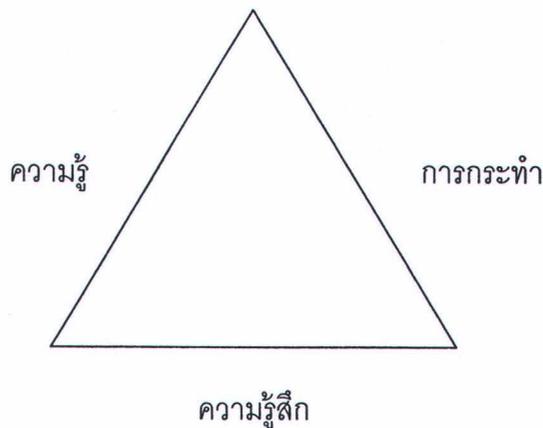
องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นความคิดเห็นที่อารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบได้ 3 ประการ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520) คือ

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive component) ได้แก่ องค์ประกอบในเรื่องของความคิดที่เป็นที่มนุษย์ใช้ ซึ่งความคิดนี้อาจจะอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างกัน
2. องค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึกรู้สึก (Affective component) เป็นองค์ประกอบในด้านของอารมณ์ และความรู้สึกรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเร้าความคิด อีกต่อหนึ่ง
3. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (Behavioral component) เป็นองค์ประกอบของทัศนคติที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมก็อาจจะทำให้เกิดการปฏิบัติ หรือมีปฏิกริยาอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น

องค์ประกอบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของทัศนคติตามแนวทางของถวิล ธาราโกชน (2532 อ้างถึงใน จินตนา วรรณจำรัส, 2548, หน้า 10) ซึ่งกล่าวว่า ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) คือ การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดจำเป็นต้องมีความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งนั้นมาก่อนเพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์หรือโทษ
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกรู้สึก (Affective Component) คือ เมื่อบุคคลมีความรู้ต่อสิ่งนั้นแล้ว ก็จะได้รู้ว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์หรือโทษมากน้อยเพียงใด ก็จะมีความรู้สึกรู้สึกเกิดขึ้นตามมา
3. องค์ประกอบด้านการกระทำ (Behavioral Component) คือ เมื่อบุคคลเกิดความรู้ในสิ่งนั้นแล้ว และเกิดความรู้สึกรู้สึกชอบหรือไม่ชอบตามมา ก็พร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป

ภาพ 1 องค์ประกอบของทัศนคติ

การเกิดของทัศนคติ

ทัศนคติสามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการได้รับอิทธิพลต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งอิทธิพลเหล่านั้นประกอบด้วย (ธีระพร อุวรรณโณ, 2529 อ้างถึงใน สมใจ คิดเกี่ยวกับการุณ, 2549)

1. อิทธิพลจากพ่อแม่ อาจเรียกได้ว่าเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะก่อนเด็กเข้าโรงเรียน เด็กจะพัฒนาค่านิยม ความเชื่อ และความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาในกรอบของครอบครัว ซึ่งมีพ่อแม่เป็นหลัก

2. อิทธิพลจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น โรงเรียน ครู อาจารย์ มีอิทธิพลในเรื่องของกฎระเบียบและการเป็นตัวแบบ กลุ่มเพื่อนสนิทหรือกลุ่มเพื่อนเล่น มีอิทธิพลในเรื่องของการแลกเปลี่ยนหรือเลียนแบบพฤติกรรมสำคัญพอ ๆ กับครอบครัว เพราะมีสิ่งต่าง ๆ เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้กลุ่มอ้างอิงอื่น ๆ เช่น ชมรม ดารา นักแสดงที่ชื่นชอบ จะมีอิทธิพลในการเป็นตัวแบบเช่นเดียวกัน

3. อิทธิพลจากประสบการณ์ส่วนตัว เป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนรู้ได้พบเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วเกิดมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ

4. อิทธิพลจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ สิ่งที่เราได้เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ที่จะพยายามเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้หันไปนิยมใช้สิ่งที่คุณโฆษณาดังกล่าว อิทธิพลจากแหล่งนี้ขึ้นอยู่กับความถี่ และความสามารถในการที่จะสื่อเข้าถึงตัวบุคคลผู้รับข้อมูลข่าวสาร

การเกิดของทัศนคติขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย 2 ประการ (อาทิตยา หนูงาม, 2539 อ้างถึงใน กฤษดา นิยมวิทย์, 2548, หน้า 23) คือ

1. ทัศนคติเกิดจากประสบการณ์ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ จากการได้พบได้เห็น ได้ทดลอง หรือคุ้นเคย เป็นต้น อันถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ไม่ได้เห็นและไม่ได้ทดลองจริงด้วยตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) เนื่องจากทัศนคติเกิดจากการรับทราบ ดังนั้นบุคคลไม่อาจมีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่ได้มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีทัศนคติดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือจะมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ถูกหรือผิด ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ค่านิยม และมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นใช้ชีวิตอยู่ด้วย

สาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มี 4 ประการ (ถวิล ธาราโกชน, 2532 อ้างถึงใน กฤษดา นิยมวิทย์, 2548, หน้า 25) คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้พบกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตัวเอง และการได้พลนั้นทำให้เกิดความฝังใจกลายเป็นทัศนคติของเขา
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from others) โดยปกติในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องเกี่ยวกับบุคคลอื่นในสังคมอยู่แล้ว จากการศึกษาของติดต่อกันทำให้เรารับเอาทัศนคติหลาย ๆ อย่างเข้าไว้โดยไม่ตั้งใจ
3. รูปแบบ (Models) มีบ่อยครั้งที่ทัศนคติของคนเราพัฒนาขึ้นมาจากการเลียนรูปแบบ กล่าวคือ เป็นการมองดูบุคคลอื่นว่าเขากระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างไร แล้วก็จำเอารูปแบบนั้นมาปฏิบัติ ซึ่งรูปแบบอันนั้นจะก่อให้เกิดทัศนคติได้มากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้เป็นต้นแบบนั้นเป็นบุคคลที่เขายอมรับและนับถือเพียงใด
4. องค์ประกอบของสถาบัน (Institutional factors) อันได้แก่ วัด โรงเรียน ครอบครัวยุทธศาสนิกชน สมาคม องค์การต่าง ๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้มีส่วนในการสร้างทัศนคติให้แก่บุคคลได้อย่างมากมาย

การสร้างทัศนคติ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ (ธีระพร อุวรรณโณ, 2529 อ้างถึงใน สมใจ คิดเกื้อการุณ, 2549) คือ

1. วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคล ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน วัด สถาบันอื่นในสังคม วิถี โศกศาสตร์ สื่อสารมวลชนต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ
2. ครอบครัว (Family) ครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่อบรมให้เรียนรู้การสมาคมต่าง ๆ จึงมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างทัศนคติ
3. กลุ่ม (Social groups) บุคคลมีทัศนคติโดยได้รับอิทธิพลจากกลุ่ม ทั้งนี้เพราะความต้องการการยอมรับ ต้องการคำแนะนำ และความช่วยเหลือจากกลุ่ม
4. บุคลิกภาพ (Personality) ลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลมากเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ชอบสังคมกับผู้ที่เกลียดสังคม หรือผู้ที่ชอบเด่นกับผู้ที่อ่อนน้อม จะมีทัศนคติไม่เหมือนกัน ผู้ที่มีหัวสมัยใหม่หรือหัวรุนแรง มักจะเป็นพวกที่มีบุคลิกภาพทางสังคมและชอบแสดงตัว (Extrovert) เป็นส่วนมาก

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude change)

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มีวิธีการ 3 ประการ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520 อ้างถึงใน สมใจ คิดเกื้อการุณ, 2549) ดังนี้

1. การชักชวน (Persuasion) มีบุคคลจำนวนมากที่สามารถปรับปรุงทัศนคติของตนใหม่ หลังจากได้รับคำแนะนำบอกเล่า หรือได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้น
2. การเปลี่ยนกลุ่ม (Group change) กลุ่มมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติของบุคคลมาก ฉะนั้นหากจะเปลี่ยนทัศนคติของบุคคล อาจจะทำได้โดยการทดลองเปลี่ยนกลุ่ม
3. การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) เป็นการชักชวนให้บุคคลหันมาสนใจหรือรับรู้ โดยการสร้างสิ่งแปลกใหม่

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เป็นการเปลี่ยนองค์ประกอบด้านความรู้ ความรู้สึก และ พฤติกรรม เช่น การรับรู้ข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่น หรือจากสื่อมวลชน การได้รับประสบการณ์ที่ ฟังพอใจ หรือสะท้อนใจ ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นมีกระบวนการในการเปลี่ยนทัศนคติ 5 ขั้นตอน (สมัย วิบูลย์ศักดิ์ และคณะ, 2528 อ้างถึงใน กฤษดา นิยมวิทย์, 2548, หน้า 26) ดังนี้

1. การเอาใจใส่ (Attention) การที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลนั้น ในขั้นต้นบุคคลจะต้องยอมให้ความสนใจ และเอาใจใส่รับรู้ข้อความในการชักจูง ถ้าผู้รับการชักจูง ขาดการเอาใจใส่รับรู้สิ่งที่ชักจูง การชักจูงจะถูกขงักเสียดังแต่เริ่มต้น ฉะนั้นการมีสมาธิไม่มีสิ่งรบกวน จิตใจ ความยินยอมที่จะรับฟัง จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการให้ความเอาใจใส่ในการสื่อที่ใช้ชักจูง
2. ความเข้าใจ (Comprehension) ความเข้าใจเกิดขึ้นได้ เมื่อบุคคลเอาใจใส่ รับฟัง การสื่อสาร ควรใช้ข้อความชักจูงที่ทำให้ผู้รับเกิดความเข้าใจได้ง่าย และมีความน่าเชื่อถือ
3. การยอมรับ (Yielding) มี 3 แบบ คือ
 - 3.1 การยอมตาม (Compliance) บุคคลยอมรับการชักจูงเพราะหวังว่าจะได้การยอมรับ หรือได้รับความดีความชอบจากผู้มีอิทธิพลหรือกลุ่ม ยอมรับการชักจูงเพื่อหวังรางวัล และ หลีกเลียงการลงโทษ
 - 3.2 การเลียนแบบแบบเทียบเคียง (Identification) บุคคลยอมรับการชักจูง เพราะหวังที่จะให้ตนคล้ายคลึงกับผู้ชักจูง ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนพอใจและอยากเลียนแบบ
 - 3.3 การยอมรับไว้ภายในตน (Internalization) บุคคลยอมรับการชักจูงเพราะการชักจูง ชี้ให้เห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ และทำให้เขาเข้าใจโลกยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่..... 8 พ.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 245420
เลขเรียกหนังสือ.....

4. ความจำ (Retention) การเปลี่ยนทัศนคติจะอยู่คงทนนานเท่าใด ขึ้นได้กับความจำในเรื่องราวเกี่ยวกับทัศนคตินั้น ถ้าเรื่องราวสำคัญต่อตัวบุคคล บุคคลจะจำได้นาน

5. การกระทำ (Action) เป็นกระบวนการขั้นตอนสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ การแสดงออกถึงการมีทัศนคตินั้น ๆ

การเปลี่ยนทัศนคติของบุคคล (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2530 อ้างถึงใน จินตนา วรรณจำรัส, 2548, หน้า 12) อาจทำได้ดังนี้

1. ให้ความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้อง (Cognitive Approach) ในการเปลี่ยนทัศนคติจะต้องให้ข้อมูลที่นำมาซึ่งความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้อง จะช่วยให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติได้

2. ให้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory Approach) โดยสามารถใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

3. ให้แบบอย่างที่มีอิทธิพล (Credibility of the Source) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจใช้แบบอย่างที่มีอิทธิพลต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลเกิดคล้อยตาม และนำไปสู่ทัศนคติอันใหม่

4. ใช้วิธีการแนะแนว (Guidance) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจทำได้โดยวิธีการให้คำปรึกษาเพื่อการปรับตัวเองเข้ากับสภาพของคนและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่

5. ใช้วิธีการกระบวนการกลุ่ม (Group Process) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจทำได้โดยวิธีการกระบวนการกลุ่ม ให้ร่วมกันคิดช่วยกันทำและร่วมกันแก้ปัญหา

การวัดทัศนคติ

ลักษณะของทัศนคติ มี 3 ประการ คือ มีความสม่ำเสมอ มีทิศทางที่แน่นอนต่อเป้าหมาย และสิ่งแวดล้อม และปริมาณความเข้มของทัศนคติขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม โดยทัศนคติเกิดจากอิทธิพลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ อิทธิพลจากพ่อแม่ อิทธิพลจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น โรงเรียน หรือกลุ่มเพื่อนสนิท อิทธิพลจากประสบการณ์ส่วนตัว และอิทธิพลจากสื่อมวลชน ธรรมชาติของทัศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และจากประสบการณ์หรือความรู้สึกของบุคคลที่สะสมมานาน เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้ที่แสดงออก สามารถถ่ายทอดไปสู่คนอื่นได้ และมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยวิธีเปลี่ยนแปลงทัศนคติ สามารถทำได้โดย การชักชวน การเปลี่ยนกลุ่ม และการโฆษณาชวนเชื่อ และทัศนคติมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านการกระทำ ซึ่งวิธีการวัดทัศนคติมีรายละเอียด ดังนี้

การวัดทัศนคติ จะวัดออกมาได้ 2 ลักษณะ (ถวิล ธาราโภชน์, 2532 อ้างถึงใน จินตนา วรรณจำรัส, 2548, หน้า 13) คือ

1. ทิศทาง (Direction) ซึ่งจะมีอยู่ 2 ทิศทาง คือ ทางบวก หมายถึง การประเมินค่าของการรู้ การรู้สึก และการกระทำไปในทางที่ดี ชอบ พอใจ และทางลบ หมายถึง การประเมินค่าของการรู้ การรู้สึก และการกระทำไปในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ ไม่พอใจ

2. ปริมาณ (Magnitude) เป็นความเข้มข้นหรือความรุนแรงของทัศนคติไปในทิศทางที่พึงประสงค์ หรือไม่พึงประสงค์นั่นเอง คนที่มีทัศนคติรุนแรง อาจเป็นการรุนแรงในทางบวกหรือทางลบก็ได้ แต่ถึงมีทัศนคติที่ใกล้ศูนย์ ก็แปลว่ามีความรุนแรงน้อย

การวัดทัศนคติในลักษณะของทิศทางและปริมาณ มีการวัดหลายวิธี ดังนี้

1. วิธีสังเกต (Observation) เป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบบุคคล โดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่าบุคคลที่เราสังเกต มีทัศนคติ ความเชื่อ ทัศนคติอย่างไร โดยทำการศึกษาหลาย ๆ ครั้ง เนื่องจากทัศนคติของบุคคลมาจากหลาย ๆ สาเหตุ นอกจากนี้ตัวผู้สังเกตต้องทำตัวให้เป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง และการสังเกต ควรใช้การสังเกตในหลายช่วงเวลา ไม่ใช่เฉพาะเวลาใดเวลาหนึ่ง

2. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการที่ผู้ศึกษาจะต้องออกไปสอบถามบุคคลนั้น ๆ ด้วยการพูดคุย โดยผู้สัมภาษณ์มีการเตรียมแผนการล่วงหน้าในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เป็นจริงมากที่สุด

3. วิธีการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีที่นิยมใช้เมื่อผู้ศึกษาไม่สามารถที่จะติดต่อกับผู้ที่ศึกษาได้โดยตรง การใช้วิธีสังเกตแบบสอบถามนี้เป็นวิธีที่ใช้กันมากในการวัดทัศนคติ เพราะเราสามารถที่จะสร้างและถามได้ในหลาย ๆ ด้าน ตามความต้องการของผู้ศึกษา ทั้งยังเป็น การประหยัดเวลาในการหาข้อมูล และลงทุนน้อยด้วย

มาตราวัดทัศนคติโดยวิธีการของไลเคิร์ตสเกล (Likert Scale) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 อ้างถึงใน จินตนา วรรณจำรัส, 2548, หน้า 14) มีขั้นตอนการสร้างมาตราวัดทัศนคติ ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่าต้องการศึกษาทัศนคติของใครที่มีต่อสิ่งใด

2. ให้ความหมายของทัศนคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัด เพื่อให้ทราบว่าสิ่งที่เป็น เป้าหมายที่จะทำการศึกษานั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง

3. สร้างข้อความให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญของสิ่งที่จะศึกษาให้ครบถ้วนทุกแง่มุม และต้องมีข้อความที่เป็นไปในทางบวกและทางลบมากพอต่อการที่เมื่อนำไปวิเคราะห์แล้วเหลือ จำนวนข้อความที่ต้องการ

4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้น ซึ่งทำได้โดยผู้สร้างข้อความเองและนำไปให้ผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ โดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนลักษณะการตอบกับข้อความที่สร้างว่าสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด

5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้อีกครั้ง และเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของมาตรวัดทัศนคติทั้งหมดด้วย

6. กำหนดการให้คะแนนการตอบของแต่ละตัวเลือก โดยทั่วไปนิยมใช้ คือ กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คะแนนที่กำหนด คือ 5 4 3 2 1 หรือ 4 3 2 1 0 สำหรับข้อความทางบวก และ 1 2 3 4 5 หรือ 0 1 2 3 4 สำหรับข้อความทางลบ ซึ่งการกำหนดแบบนี้เรียกว่า Arbitrary Weighting Method ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกมากในทางปฏิบัติ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิธีการปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พลกนิกรชาวไทย โดยได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤติ และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Thailand Human Development Report 2007, 2550) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พลกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี และเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่ชุมชนในชนบทจำนวนมากปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีกระบวนการขับเคลื่อนให้ปรัชญานี้ เป็นปรัชญา นำทางการพัฒนาของประเทศไทยเพื่อปรับทิศทางและแนวทางการพัฒนาให้เกิดความสมดุลยิ่งขึ้น

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้พูดถึงวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่พูดถึงกรอบแนวความคิดในการตัดสินใจเพื่อให้การพัฒนาเกิดประโยชน์ที่สุดต่อทุกคน โดยให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองได้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นที่สุดสำหรับอนาคตที่มั่นคง การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเกิดจากกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน และต้องเป็นการระเบิดจากภายในมากกว่าการผลักดันจากภายนอก การดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยหลักการสำคัญ 3 ประการ ในการประเมินความเป็นไปได้ต่าง ๆ และการตัดสินใจ ได้แก่ การเลือกทางสายกลาง ด้วยหลักความพอประมาณและหลีกเลี่ยงการกระทำที่ สุดโต่ง ความมีเหตุผลและรอบคอบเกี่ยวกับสิ่งที่กระทำ ตลอดจนผลที่จะตามมาอย่างถ่องแท้ และการตระหนักถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องที่จะเกิดขึ้น และความจำเป็นที่ต้องหามาตรการป้องกันและทุเลาจากผลกระทบนั้น ๆ

แนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีรากฐานจากคำสอนในพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ แต่หลักธรรมดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่แต่ในศาสนาพุทธเท่านั้น ในศาสนาอื่น ๆ ก็มีการสอนในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน เช่น เรื่องความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์และประโยชน์ของการอบรมวินัยในตนเอง

แนวความคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวความคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มต้นการพัฒนาโดยมีคนมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของคนในทุกด้าน ซึ่งเป็นรูปแบบในการพัฒนาที่แตกต่างจากการพัฒนาแบบที่เน้นเฉพาะเรื่องความเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นในเรื่องการเพิ่มทางเลือกและพัฒนาศักยภาพเพื่อให้คนสามารถที่จะมีชีวิตที่ยืนยาว มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้และความคิดสร้างสรรค์ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับแนวความคิดของการพัฒนาคนเนื่องจากเน้นในเรื่องการพัฒนาความเป็นมนุษย์และความยั่งยืนของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญต่อเรื่องความอยู่ดีมีสุขมากกว่าความมั่งคั่ง และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีเหตุผลอื่นที่ทำให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อการพัฒนา เหตุผลดังกล่าวประกอบไปด้วย

แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากความต้องการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคน และได้รับการยอมรับ เพราะเป็นแนวคิดที่เข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติได้จริง และเนื่องจากแนวคิดนี้เป็นการตกผลึกมาจากประสบการณ์การพัฒนาในสถานการณ์จริง ดังนั้นจึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในประเทศอื่น ๆ ที่มีสถานการณ์และความท้าทายในการพัฒนาที่คล้ายคลึงกันได้ นอกจากนี้ แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงมีความลึกซึ้งกว่าแนวทางของการพัฒนาโดยทั่วไป เนื่องจากมีการเชื่อมโยงเรื่องของการพัฒนา

ที่เน้นคนเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเข้ากับเรื่องของ การปลูกฝังคุณค่าของความเป็นคน หรือ กล่าวได้ว่าแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้เน้นที่ความถูกต้องเชิงเทคนิควิธี แต่เน้นที่การคิดให้ ถูก ดังนั้นจึงช่วยทำให้การพัฒนาคนมีมิติที่ลึกซึ้งขึ้น

การพัฒนาคนของประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และประเทศไทยสามารถ บรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของสหประชาชาติ (Millennium Development Goals) ได้ตามหรือก่อนกำหนดเวลา แต่ก็ยังคงมีปัญหาอยู่ในหลายประเด็น เช่น รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน มีความแตกต่างกันอย่างมาก มีครัวเรือนที่ยากจนเรื้อรังกระจุกตัวในหลายจังหวัด การให้บริการ ของรัฐในที่ต่าง ๆ มีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ในเวลาเดียวกัน ก็มีภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นผลจากการที่ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย อย่างรวดเร็วในหลายทศวรรษที่ผ่านมา นอกจากนี้การอพยพแรงงานของคนชนบทยังทำให้เกิด ปัญหาในครอบครัวและชุมชนตามมาด้วย

การดำเนินการที่ใช้แนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ชัดจากโครงการ พระราชดำริซึ่งมีมากกว่าสามพันโครงการ โดยที่โครงการส่วนใหญ่มุ่งช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย ให้สามารถพึ่งตนเองได้และมีทางเลือกต่าง ๆ ในชีวิตมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรเหล่านี้คือเหยื่อ ของการพัฒนาที่ขาดความสมดุล โดยทรงเริ่มเผยแพร่แนวพระราชดำริจากโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ ต่อสาธารณชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา เนื่องจากทรงเห็นว่าประชาชนทุกระดับจำเป็นที่ จะต้องพึ่งพาตนเองให้ได้มากขึ้น เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วใน ยุคโลกาภิวัตน์ ทรงแนะนำกรอบแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจที่จะช่วยสร้าง พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพึ่งตนเองและศักยภาพในการพัฒนาตนเอง นับแต่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา พระองค์ทรงแนะนำให้นำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหาร เศรษฐกิจของประเทศ เพื่อรองรับผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ เมื่อวิกฤตดังกล่าวเริ่มคลี่คลายหลายฝ่าย ยังคงน้อมนำแนวพระราชดำริในเรื่องนี้มาใช้อย่างต่อเนื่องภายใต้ชื่อ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการวิเคราะห์แยกแยะหลักการของปรัชญานี้ให้เป็นระบบยิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน ธุรกิจ และการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2547) การประมวลความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในห้วงเวลาต่าง ๆ ตามที่ทรงอธิบายไว้พร้อม กับบริบทในทางสังคมและเศรษฐกิจในช่วงเวลาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากพระราชดำริ กระแสรับสั่งในห้วงเวลาต่าง ๆ นั้น จะเป็นการสะท้อนความห่วงใยที่พระองค์มีต่อสถานการณ์ในบ้านเมืองขณะนั้น พระราชกระแสรับสั่งจึงถือเป็นการให้สติหรือให้ข้อคิดแก่คณะรัฐบาล ตลอดจนพลกนิกรทั่วประเทศให้กลับไปคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรอง เพื่อช่วยกันหาทางปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น

การพิจารณาความหมายและความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ กับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ได้พิจารณาในหลักการที่เป็นสาระสำคัญวิธีการและกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ระดับครัวเรือนซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขของประเทศ และระดับกลุ่มหรือชุมชนที่ครอบคลุมพื้พิงหรืออาศัยอยู่ไปจนถึงระดับประเทศ เป็นการมองภาพเศรษฐกิจและสังคมในระดับมหภาคที่พิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในระดับจุลภาค แต่แนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาจะเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยไม่พิจารณาพื้นฐานที่จะช่วยให้คนส่วนใหญ่ของประเทศมีพื้นฐานที่มั่นคง หรือที่เรียกว่า พออยู่พอกิน ก่อน ตั้งแต่ในช่วงกลางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 คือ พ.ศ. 2517 และยิ่งในช่วงต่อมาที่เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวในอัตราที่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2539 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสาเหตุหลักมาจากที่ประเทศไทยพยายามจะเป็น TRADE ECONOMY จนทำให้ประเทศเกิดวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ในที่สุด

เศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีใช่เป็นเพียงแนวคิดหรือปรัชญา แต่เป็นข้อสรุปที่ได้จากการปฏิบัติจริง และมีใช่เป็นเพียงปรัชญาในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล แต่สามารถเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศที่อาจเรียกได้ว่า เป็นวิถีการผลิตของประเทศสามารถนำไปประยุกต์ได้กับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะต้องพัฒนาความคิดนี้ขึ้นไปสู่แนวทางใหม่ของการพัฒนาประเทศ ที่ลดทัศนคติของการพึ่งพา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ชาชนบท เน้นวิธีการที่จะทำให้คนไทย ครอบคลุม และ ชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นการวิเคราะห์เศรษฐกิจจากเบื้องล่างขึ้นไปสู่นโยบายมหภาค แทนที่จะ การศึกษานโยบายระดับมหภาคแล้วนำไปสู่การปฏิบัติในเบื้องล่าง ซึ่งมักจะไม่เกิดผลตามที่คาดไว้

จากแนวคิดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน โดยมีพื้นฐานมาจากหลักของทางสายกลาง มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ประกอบด้วยหลักของความพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีกับเงื่อนไขของความรู้ และคุณธรรม ซึ่งจะทำให้ประชาชนทุกระดับสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน และยังเป็นกรอบแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนได้

การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2547) โดยการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในภาคการผลิต 3 สาขาหลักที่ประกอบด้วย เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการนั้นจะต้องเน้นการพัฒนาให้เกิดความสมดุลระหว่างสาขาการผลิต และเหมาะสมสอดคล้องกับความถนัดและทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศในแต่ละช่วงเวลา การใช้ปัจจัย แรงงาน ทู่น ที่ดิน และเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับขีดความสามารถของคนไทย รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ จะต้องเน้นส่งเสริมการออมภายในประเทศ และการผลิตที่หลากหลายเพื่อสร้างระบบภูมิคุ้มกันผลกระทบจากภายนอก และลดความเสี่ยงด้านการตลาดที่เกิดขึ้นในโลก โดยสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม เป็นพื้นฐานสำคัญของแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในเบื้องต้น โดยเฉพาะการสร้างภูมิคุ้มกันผลกระทบจากภายนอกในระดับครัวเรือน โดยให้การผลิตแบบพอเพียงพอกินในครอบครัวก่อน ที่เหลือจึงขายสู่ตลาด และเผยแพร่รูปแบบนี้ให้กระจายไปยังกลุ่มเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง เพื่อวางพื้นฐานให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับการใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนของภาคเกษตรในระยะยาว ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมของภาคเกษตรกรรม คือ การพัฒนาแบบสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและเทคโนโลยีในการผลิต คู่ไปกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เน้นการบำรุงจัดหาดินและน้ำ เช่น การกำหนดแผนการใช้ที่ดินที่เหมาะสม โดยแบ่งพื้นที่เป็นเขตเกษตรกรรม เขตเมือง เขตชุมชน และเขตอุตสาหกรรม ซึ่งมีมาตรการควบคุมที่ชัดเจนเคร่งครัด นอกจากนี้ สำหรับพื้นที่เกษตรกรรมควรแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน เป็นพื้นที่เขตเกษตรเศรษฐกิจที่สามารถพัฒนา

พื้นที่เป็นแหล่งใหญ่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมแปรรูปได้ ส่วนพื้นที่เกษตรรายย่อยควรเน้นวิธีการทำการเกษตรที่หลากหลาย เช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ และวนเกษตร เป็นต้น

2. สาขาอุตสาหกรรม รูปแบบการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ควรเน้นการสร้างจิตสำนึกของผู้ประกอบการให้รู้จักประมาณตนด้านการลงทุนที่ไม่เกินตัว มีความรอบคอบในการวางแผนการผลิตและการตลาด โดยอาจลงทุนในธุรกิจเล็กไปก่อน จนกระทั่งมีความรู้ความชำนาญและเงินทุนเพียงพอจึงขยายเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดใหญ่ในอนาคตต่อไป รวมทั้งควรเน้นอุตสาหกรรมที่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาผสมผสานในขบวนการผลิต และไม่ต้องใช้เงินทุนในระยะเริ่มแรกสูงมากนัก เช่น อุตสาหกรรมในกลุ่มที่ใช้วัตถุดิบจากการเกษตรเป็นปัจจัยการผลิตหลัก รวมทั้งอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้า การเกษตร เป็นต้น

3. สาขาบริการ รูปแบบการพัฒนาของภาคบริการตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ควรเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมทั้งสร้างทางเลือกจากการผลิตและการบริการที่หลากหลายภายใต้หลักความพอดี และเดินทางสายกลาง เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ ซึ่งประเภทบริการที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริการทางการศึกษา การบริการทางแพทย์แผนไทย และการบริการด้านสุขภาพ เป็นต้น

การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นหัวใจของระบบเศรษฐกิจนอกการเกษตรกรรมของประเทศ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งจ้างงานที่มีขนาดใหญ่ อีกทั้งมีความสามารถในการอยู่ร่วมกันสูง เนื่องจากส่วนแบ่งของตลาดไม่มากนัก และมีความสามารถในการปรับตัวได้มากกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มักมีสัดส่วนในการใช้ทุนและเครื่องมือเครื่องจักรค่อนข้างสูง ซึ่งหากได้นำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ก็น่าจะเกิดผลดีต่อการดำเนินธุรกิจ โดยมีข้อสรุปของการดำเนินการ 7 ประการ คือ

1. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ราคาไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ
2. มีขนาดการผลิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถในบริหารจัดการ
3. ไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
4. ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภค ลูกค้า ลูกจ้าง ตลอดจนผู้จำหน่าย

วัตถุดิบ

5. กระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้ง่าย

6. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ก่อหนี้จนเกินขีดความสามารถในการบริหารจัดการ

7. ตอบสนองตลาดภายในท้องถิ่นหรือภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาที่เหมาะสมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับสาขาการผลิตและระดับประเทศ เพื่อช่วยปรับวิถีชีวิตของคนไทยและทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสแห่งโลกาภิวัตน์นี้ด้วยการมีสติที่มั่นคง มีปัญญาที่เฉียบแหลม และความเพียรที่บริสุทธิ์ จะทำให้ชาติไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีเกียรติ อยู่เย็นเป็นสุข เป็นธรรมและเป็นไทได้อย่างยั่งยืน

แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีเป้าหมายสูงสุดมุ่งไปสู่ ประโยชน์สุขของประชาชน ชุมชน และประเทศชาติ ซึ่งความหมายของประโยชน์สุข คือ การทำให้คน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อยู่ในสภาวะที่สามารถดำรงอยู่อย่างดีงาม และมีความสมบูรณ์ โดยอาศัยความเชื่อมโยงเกื้อกูลระหว่างกันอย่างสมดุลและเหมาะสม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกอบพระราชกรณียกิจ โดยทรงยึดประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยเป็นเป้าหมาย การดำเนินการในทุกโครงการเป็นไปโดยประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์แท้จริงตลอดเวลา เห็นได้ชัดถึงพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามนั้นเป็นนโยบายที่สั้นที่สุดในโลก คือ มีแค่เพียงประโยคเดียว แต่การดำเนินการตามนโยบายนั้นกลับยาวนานต่อเนื่องและจริงจังกที่สุดในโลกอีกเช่นกัน

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในแต่ละระดับ (ปรียานุช พิบูลย์สรวุฑ, 2550) นั้น เป็นการชี้ให้เห็นว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ เพื่อให้การพัฒนาบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวหน้าทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ โดยในระดับของความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี โดยจะสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ ได้ ดังนี้

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว (An Application of Sufficiency Economy a Individual and Family Levels) โดยเริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการ และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล เพื่อที่จะได้ละเว้นต่อการประทุติพิตมิชอบ เป็นผู้ที่ไม่ตระหนี่ เกื้อกูลและแบ่งปัน มีสติยังคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำกิจการต่าง ๆ ได้บนพื้นฐานของความมีเหตุมีผลพอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้จนสามารถทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน (An Application of Sufficiency Economy at the Community Levels) โดยที่ชุมชนพอเพียงนั้นประกอบด้วย บุคคลหรือครอบครัวต่าง ๆ ที่ใฝ่หาความก้าวหน้าบนพื้นฐานของปรัชญาแห่งความพอเพียง คือ มีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ และบุคคลเหล่านั้นมารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพและภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างเหตุผล โดยอาศัยสติปัญญา และความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีความหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาของชุมชนที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ ได้ในที่สุด

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ (An application of Sufficiency at the National Levels) โดยการจัดให้มีแผนการบริหารจัดการประเทศที่ส่งเสริมให้บุคคล หรือชุมชนต่าง ๆ ได้มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง มีการส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ โดยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ชยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้ความเป็นจริงระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และมีจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้อง สมดุลกับสถานภาพความเป็นจริงของคนในประเทศ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน เป็นลำดับ ๆ ต่อไป

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (An Application of Sufficiency for Government Officers) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเริ่มต้นสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลก่อน โดยตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเป็นผู้ให้บริการแก่สังคม และร่วมเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาได้อย่างสมดุล มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ บนพื้นฐานของควมมีเหตุมีผล พอประมาณกับศักยภาพและสถานภาพของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ รวมทั้งการหมั่นเสริมสร้างความรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยมุ่งให้ประชาชนและชุมชน สามารถพึ่งตนเอง และสามารถเป็นที่พึ่งของสังคมและประเทศชาติได้ในที่สุด

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับครูอาจารย์ (An Application of Sufficiency for Educators) ผู้ที่เป็นครูอาจารย์จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ นักเรียน นักศึกษา ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอด ปลูกฝัง อบรม และสามารถทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน นักศึกษา ให้เข้าใจถึงแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน ผ่านการบูรณาการในสาระเรียนรู้หรือวิชาต่าง ๆ ตลอดจนสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ ได้ด้วย ตระหนักถึงความจำเป็นของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ฝึกปฏิบัติตนให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อสามารถรับมือและแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพบก ซึ่งให้หน่วยขึ้นตรงกองทัพบกนำนโยบายของกองทัพบกเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนกองทัพในทุก ๆ ด้านไปประยุกต์ใช้ให้ประสบความสำเร็จ โดยการพัฒนาวิถีชีวิตกำลังพลของกองทัพบกด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัส ซึ่งกรมจเรทหารบกได้ให้กำลังพลของกรมจเรทหารบกยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดจากภายในตัวกำลังพล ให้เกิดเป็นรูปธรรมโดยตัวกำลังพลเอง ซึ่งจะทำให้เกิดผลอย่างยั่งยืนต่อไป

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหาร

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร (ประสพโชค มั่งสวัสดิ์, 2550) เพื่อให้มีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีเสถียรภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และเพื่อให้ได้มาซึ่งการเจริญเติบโตในระยะยาว การบริหารเศรษฐกิจจึงมีหัวข้อที่เป็นหัวใจสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในระยะยาว (Long-term Economic Growth) และความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะสั้น (Short-term Economic Stability) ซึ่งจะสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Long-term Economic Growth)

โดยทั่วไปแล้วเครื่องมือที่สำคัญทางเศรษฐกิจประการหนึ่งของประเทศกำลังพัฒนาในการเพิ่มรายได้ประชาชาติ คือ การเร่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ประเทศกำลังพัฒนาต่างเน้นให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศให้อยู่ในระดับสูง แต่ในปริมาณสูงนั้นนำมาซึ่งปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ มากมาย การมุ่งเน้นอัตราการเจริญเติบโตสูง ๆ นี้มักจะต้องใช้ทุนที่สูง จึงนำมาซึ่งการสะสมทุนของประเทศที่มากเกินไป อาจก่อให้เกิดการใช้จ่ายภาครัฐที่ไม่ถูกต้อง (Expenditure Misallocation) โดยไปเน้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สร้างอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้สูง และละเลยภาคประชาชนและสังคม ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ นำมาซึ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้และสังคมที่สูง นอกจากนี้ประเทศเหล่านี้มักประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมนี้จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของประชากรภายในประเทศ และมีปัญหาทางด้านการละเลยคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของชาติ เนื่องจากให้ความสนใจแต่ความสำเร็จทางด้านวัตถุมากเกินไปจนละเลยคุณค่าทางจิตใจ

จากปัญหาที่กล่าวมา จึงเกิดกระแสแนวคิดใหม่ในเรื่องของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยในปัจจุบันแนวคิดในเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นมิได้มุ่งเน้นเพียงเพื่อให้ได้ปริมาณ หรือตัวเลขของอัตราการเติบโตที่สูง แต่เป็นการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพซึ่งเป็นการเจริญเติบโตที่จะไม่สร้างและช่วยแก้ปัญหาที่มักเกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น โดยเป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะที่สม่ำเสมอ มิใช่เป็นการเจริญเติบโตที่สูงแต่เกิดขึ้นชั่วคราว และการเจริญเติบโตนี้ต้องช่วยให้เกิดความกินดีอยู่ดีของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นการเจริญเติบโตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สามารถรับมือกับปัจจัยเสี่ยงจากโลกภายนอกที่เข้ามากระทบได้ จึงกล่าวได้ว่ากระแสแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรลุความอยู่ดีกินดี หรือสวัสดิการที่ดีของประชาชนในประเทศ โดยใช้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนี้เป็นเครื่องมือหรือหนทางที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าว

ดังนั้นแนวทางการการบริหารจัดการปัจจัยทุนทางเศรษฐกิจ ที่ประกอบไปด้วย ทุนกายภาพ (Physical Capital) ทุนมนุษย์ (Human Capital) ทุนธรรมชาติ (Natural Capital) และทุนทางสังคม (Social Capital) รวมถึงนโยบายภาครัฐที่สนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพนั้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ทุนกายภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเจริญเติบโตของประเทศต้องอาศัยทุนกายภาพเป็นสำคัญ และการสะสมทุนกายภาพให้เพียงพอได้นั้น ต้องการเงินออมในประเทศที่มากเพียงพอ แต่ในประเทศที่ยากจนประสบปัญหาเงินออมที่ไม่เพียงพอ ทำให้ต้องพึ่งพาทุนจากต่างประเทศทั้งในรูปแบบเงินกู้และเงินลงทุน อย่างไรก็ตาม การเพิ่มทุนกายภาพเป็นเพียงการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตในระยะสั้นเท่านั้น ส่วนในระยะยาว การเจริญเติบโตทางเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยหลักในการผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ประเทศกำลังพัฒนาที่เน้นการบริหารเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อาจมีการสะสมทุนทางกายภาพมากเกินไป มีการใช้จ่ายภาครัฐอย่างไม่สมเหตุสมผล ประกอบกับการมีเงินออมในประเทศที่ต่ำ ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้และเงินลงทุนจากต่างประเทศที่มากเกินไป จนทำให้ขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นอย่างมากในการให้ประชาชนดำเนินชีวิตในทางสายกลาง มีความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนจักต้องเริ่มที่การมีความสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ (Self Reliance)

2. **ทุนมนุษย์และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ** การระดมองค์ความรู้ของภาคเอกชนจะ ช่วยส่งเสริมองค์ความรู้โดยรวมของสาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้ประสิทธิภาพของคนในสังคม ทำให้ ประเทศมีการเจริญเติบโตในระยะยาว สามารถสร้างและดำรงอัตราการเจริญเติบโตในระยะยาว ได้ด้วยปัจจัยภายในที่สามารถควบคุมเองได้ (Endogenous Growth) ทุนมนุษย์ในภาคเศรษฐกิจ นั้นสามารถเพิ่มพูนได้โดยการเรียนรู้จากการทำงาน (Learning-by-doing) และเมื่อทุนมนุษย์เหล่านี้ เพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะช่วยส่งเสริมการสะสมทุนมนุษย์ของระบบเศรษฐกิจโดยรวมมีมากขึ้น และ ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อการเจริญเติบโตของประเทศ ซึ่งมีต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ในระยะยาว ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน โดยประเทศสามารถสร้างให้เกิดขึ้นเองได้ และเป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาคือหัวใจสำคัญในการเพิ่มทุนมนุษย์ โดยที่ผลกระทบของ การศึกษาด้านคุณภาพที่มีต่อการเจริญเติบโตนั้นมีมากกว่าผลกระทบด้านปริมาณของการศึกษา จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าทุนมนุษย์เป็นส่วนสำคัญของการเจริญเติบโตของประเทศอย่างยั่งยืนใน ระยะยาว การเรียนรู้จากการทำงานและการศึกษาโดยเฉพาะคุณภาพของการศึกษาเป็นปัจจัย สำคัญในการเพิ่มทุนมนุษย์ดังกล่าว

ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ความสำคัญกับความรู้และการศึกษาเพื่อที่จะ นำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การศึกษาที่กล่าวถึงนี้ได้จำกัดอยู่แต่ การศึกษาในระบบ แต่รวมถึงการศึกษานอกห้องเรียนด้วย เช่น การเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการศึกษาหาความรู้ไปตลอดชีวิต และจะเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มทักษะ ศักยภาพ ขีดความสามารถ และเป็นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ต่อไป นับได้ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยส่งเสริมการเพิ่มทุนมนุษย์ ซึ่งทุนมนุษย์นี้จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

3. **ทุนธรรมชาติและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ** การใช้ทรัพยากรธรรมชาติของอย่างมาก เกินสมดุล จะส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่หมดไป ทั้งยังส่งผลร้ายต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในที่สุด จะส่งผลร้ายกลับมายังประชากร จากลักษณะที่ต่างกันของการเจริญเติบโตของประเทศที่ร่ำรวย และของประเทศยากจน โดยประเทศยากจนนั้นยังอยู่ในช่วงขั้นต้นของการพัฒนาต้องอาศัย ทุนทางกายภาพและทุนธรรมชาติเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ในขณะที่ประเทศร่ำรวยอยู่ในขั้นของการพัฒนา ที่ก้าวหน้ากว่า ซึ่งมักจะมีที่มาของการเจริญเติบโตจากทุนมนุษย์ จากการศึกษาพบว่า การเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจนี้จะมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นพร้อม ๆ กับการทำลายป่าไม้ โดยประเทศที่มีการทำลายป่าไม้ มากจะมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง ดังนั้นเพื่อบรรลุอัตราการเจริญเติบโตที่สูง ประเทศ จึงต้องสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติไปเป็นปริมาณมาก นอกจากนี้ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดจาก

กิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้ มักจะส่งผลกระทบต่อนคนจนมากกว่าคนรวย เนื่องจากคนจนนั้นจะใช้ชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ ต้องพึ่งพาธรรมชาติในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้คนจนยังมีโอกาสได้รับมลพิษต่าง ๆ มากกว่า และขาดทุนทรัพย์ในการป้องกันและรักษาพยาบาลหากได้รับมลพิษดังกล่าวด้วย จนอาจกล่าวได้ว่าการได้มาซึ่งอัตราการเจริญเติบโตที่สูงนี้กลับส่งผลให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศแย่ลง ดังนั้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในลักษณะนี้ย่อมมิใช่การเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพที่เน้นรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญมากในเรื่องการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้หลักการ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน หากประชาชนในทุกภาคส่วน รวมทั้งภาครัฐและเอกชนตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรให้มีความสำคัญกับผลกระทบเชิงลบที่มีต่อคุณภาพชีวิต รู้จักการบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณ ภายใต้หลักการการสร้างภูมิคุ้มกัน นอกจากจะทำให้ประชาชน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังจะช่วยกันอนุรักษ์และเพิ่มพูนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเอาไว้เพื่อใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามหากมีการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ก็จะทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างระมัดระวัง พอประมาณ และช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยรักษาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีของคนในสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

4. ทุนสังคมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทุนสังคมเป็นความเกี่ยวพันทางวัฒนธรรมและสังคมภายในหมู่คณะชุมชน เป็นบรรทัดฐาน หรือค่านิยมของกลุ่มคน รวมถึงเป็นระบบสถาบันที่ฝังอยู่ในสังคมด้วย ซึ่งทุนสังคมนี้ช่วยให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ เป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่สร้างผลกระทบเชิงบวกภายนอก และการกระทำของหมู่คณะที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยทุนสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ทุนสังคมภาครัฐ (Government Social Capital) เป็นระบบสถาบันอย่างเป็นทางการ (Formal Institution) ของสังคม ซึ่งได้แก่ กฎหมายและระเบียบสังคม (Law and Order) และธรรมาภิบาล (Good Governance)

ทุนสังคมภาคประชาชน (Civil Social Capital) เป็นระบบสถาบันอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Institution) ได้แก่ บรรทัดฐานของสังคม (Norm) ความไว้วางใจกัน (Trust) การแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Reciprocity) เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Inter-personal Network) และความร่วมมือและการประสานงานกัน (Cooperation and Coordination)

ทุนสังคมหรือสถาบันทั้งสองประเภทนี้ มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เกื้อหนุนซึ่งกัน (Complement) และทดแทนซึ่งกันและกัน (Substitute) ประเทศที่ขาดทุนสังคมภาครัฐ หรือมีระบบสถาบันอย่างเป็นทางการที่ไม่เข้มแข็ง ทุนสังคมภาคประชาชน หรือระบบสถาบันอย่างไม่เป็นทางการ จะช่วยทำหน้าที่เป็นตัวแทนได้ ผลกระทบของทุนสังคมที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น ในประเทศยากจนจะมีในระดับที่สูงกว่าประเทศที่ร่ำรวย เนื่องจากในประเทศเหล่านี้ ระบบสถาบันอย่างเป็นทางการ เช่น ระบบกฎหมาย ระบบการเงิน และสิทธิการครอบครอง นั้นยังไม่เข้มแข็ง หรือขาดหายไป ความไว้วางใจกันของคนในสังคมจึงมีความสำคัญมากต่อการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจ นอกจากคุณลักษณะในด้านความไว้วางใจกันของคนในสังคม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเจริญเติบโตแล้ว ทุนสังคมยังช่วยในการรับและส่งต่อเทคโนโลยี นวัตกรรม ความรู้ระหว่างบริษัท และการถ่ายทอดค่านิยม วัฒนธรรม ที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบสถาบันอย่างเป็นทางการ สถาบันที่เข้มแข็งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดธรรมาภิบาล ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ

หลักการภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะที่ถือได้ว่าเป็นทุนสังคมที่ผูกติดกับวิถีชีวิตของคนในสังคม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดธุรกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ หลักคุณธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์ซึ่งจะก่อให้เกิดทุนสังคมที่เรียกว่า TRUST (ความไว้วางใจกัน) คือ หากคนในสังคมมีความซื่อสัตย์ ก็จะทำให้มีความไว้วางใจกัน เชื่อถือกัน และความไว้วางใจนี้จะช่วยส่งเสริมธุรกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่ระบบสถาบัน กฎหมาย สถาบันการเงิน และการประกันภัยยังขาดหายไป หรือยังไม่เข้มแข็งพอ

5. นโยบายภาครัฐที่สนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ จากที่กล่าวมาข้างต้น ปัจจัยทุนทั้ง 4 ประเภท คือ ทุนกายภาพ ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ และทุนสังคม มีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่หากไม่มีการบริหารจัดการที่เหมาะสม ผลที่ได้ก็อาจสร้างปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นควบคู่กับอัตราการเจริญเติบโตนั้น

ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นในหลักการมีเหตุผล มีความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน ประกอบกับการใช้ความรู้หรือประสบการณ์มาพิจารณาประกอบอย่างละเอียดรอบคอบพร้อมทั้งการมีคุณธรรมหรือธรรมาภิบาลในองค์กรของรัฐ หากรัฐมีการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการปัจจัยทุนต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะช่วยให้มีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพ และนำมาซึ่งสวัสดิการสังคม และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชากรในประเทศ ดังนั้นเพื่อให้มีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ รัฐบาลควรใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการกำหนดนโยบายดังต่อไปนี้

นโยบายด้านทุนกายภาพ ปัญหาหลักที่เกี่ยวข้องกับทุนกายภาพของประเทศกำลังพัฒนา คือ ปัญหาการขาดเงินทุนหรือการมีเงินออมไม่เพียงพอ ปัญหาการขาดทางเลือกในการลงทุนของเงินออม และปัญหาระบบสถาบันการเงินที่ขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นภาครัฐควรดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ยกตัวอย่างเช่น ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การออมครัวเรือน ในทุกระดับรายได้ สร้างระบบสถาบันการเงินท้องถิ่น เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ และธนาคารหมู่บ้าน พัฒนาตลาดทุนและตลาดเงิน เพื่อให้ประชาชนทุกระดับรายได้สามารถเข้าถึง

นโยบายด้านทุนมนุษย์ เนื่องจากทุนมนุษย์ช่วยให้เกิดการเจริญเติบโตในระยะยาวอย่างยั่งยืน และเป็นทุนพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการทุนในด้านอื่น ๆ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสะสมทุนมนุษย์ให้มาก นโยบายภาครัฐจึงจำเป็นต้องเน้นในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษา เช่น กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อย 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย กำหนดและควบคุมคุณภาพของสถาบันการศึกษาให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากันทั่วประเทศ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาให้เพียงพอ สร้างแหล่งเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาแก่ผู้ยากจนให้เพียงพอ เป็นต้น

นโยบายด้านทุนธรรมชาติ เป้าหมายสำคัญ คือ ความสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไป ทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อแลกเปลี่ยนอัตราการเจริญเติบโตที่สูง ดังนั้นภาครัฐจึงควรกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุน เช่น สร้างองค์กกรกลางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เข้มแข็งและมีจริยธรรม กำหนดแรงจูงใจในด้านภาษีแก่ภาคธุรกิจในการรักษาสิ่งแวดล้อม กำหนด Pollution Tax กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงและเด็ดขาดต่อผู้กระทำผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

นโยบายด้านทุนสังคม ทุนสังคมช่วยส่งเสริมให้เกิดธุรกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นโยบายภาครัฐที่จะเพิ่มทุนสังคม เช่น ปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนโดยมุ่งเน้นให้เป็นค่านิยมประจำชาติ บรรจุหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ในหลักสูตรการศึกษา สร้างสถาบันพัฒนาความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงประจำท้องถิ่น เช่น วัดและโรงเรียน

ความมีเสถียรภาพในระยะสั้น (Short-term Economic Stability)

นอกจากการสร้างเศรษฐกิจเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ ยั่งยืนในระยะยาวแล้ว สิ่งที่สำคัญในการบริหารเศรษฐกิจ คือ การรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจ เพื่อจัดการกับความผันผวนในระยะสั้นที่อาจเกิดจากปัจจัยภายนอกที่กระทบ ประเทศกำลังพัฒนาหลาย ๆ ประเทศ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันที่มีความเปราะบางต่อปัจจัยภายนอกและมีโอกาสประสบวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศสูง การไหลเข้าออกของเงินทุนระยะสั้นอย่างรวดเร็วจะส่งผลกระทบต่อระบบการเงิน ประกอบกับประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้มีมาตรการควบคุมดูแลที่ยังไม่พัฒนาและครอบคลุมดีพอ รวมถึงลักษณะของความไม่มีวินัยทางการคลังที่ภาครัฐมีการใช้จ่ายเกินตัว ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้ประเทศประสบวิกฤติเศรษฐกิจได้โดยง่าย

สาเหตุของการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมา พบว่า ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนขาดการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ภาครัฐมีการเปิดเสรีทางการเงินโดยขาดความรู้ ความรอบคอบ และเพิ่มความเสี่ยงโดยไม่มีมาตรการจัดการความเสี่ยงที่ดีพอ พร้อมทั้งการกักตุนเงินอย่างไม่พอประมาณ ไม่สมเหตุสมผล วิกฤติการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นนี้มีได้บ่งบอกว่าการเปิดเสรีทางการเงินเป็นสิ่งที่เลวร้ายและเราไม่ควรเปิดเสรี เนื่องจากการเปิดเสรีทางการเงินถือว่ามีประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจ และการเจริญเติบโตของประเทศ เพียงแต่ต้องทำอย่างรอบคอบ มีกฎระเบียบที่เข้มแข็งรองรับ มีระบบสถาบันที่ควบคุมดูแลทั้งคุณภาพและปริมาณของเงินทุนอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งมีความเตรียมพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการเงินในประเทศเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ มาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นควรมีความพร้อมและมีการดำเนินการใช้ก่อนที่จะมีการเปิดเสรี พร้อม ๆ กับการรักษาอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับต่ำ รักษาสมดุลของบัญชีเดินสะพัด และมีเงินทุนสำรองเงินตราต่างประเทศอย่างพอเพียง

นอกจากนโยบายการเงินที่ใช้เพื่อช่วยรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ความมีวินัยทางการคลังก็มีความสำคัญมากเช่นกัน ภาครัฐจำเป็นต้องมีเหตุผลและความพอประมาณในการใช้งบประมาณแผ่นดิน ต้องไม่ใช้จ่ายเงินเกินตัว นอกจากนี้ภาครัฐยังมีการใช้ระบบการคลังนอกงบประมาณ (Quasi-fiscal Policy or Off-balance Fiscal Transaction) เพื่อช่วยในการจัดการความผันผวน แต่ต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันการใช้งบของรัฐบาลอย่างไม่มีเหตุผลและปัญหาคอรัปชั่น

แนวทางพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาให้เป็นอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ได้มีความพยายามที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับหน่วยงาน หรือภาคส่วนต่าง ๆ มากมายในทุกระดับ ทั้งในส่วนของครัวเรือน ภาคเอกชน และภาครัฐ โดยเฉพาะในส่วนของหน่วยงานภาครัฐบาล มีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยได้เริ่มนำมาปฏิบัติ โดยอยู่ในรูปแบบของการนำหลักปฏิบัติมาบรรจุไว้ในแนวนโยบาย รวมทั้งการเผยแพร่ให้ความรู้ รวมไปถึงหน่วยในกองทัพ ก็ได้มีการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการบริหารงาน และพัฒนาหน่วยให้ประสบความสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้าตามศักยภาพของตนเอง โดยมีตัวอย่างของแนวทางการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. แนวทางพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบัน (ธันวา จิตต์ดวง, 2550)

จากการพัฒนาประเทศในช่วงเวลาที่ผ่านมา ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 9 สามารถสรุปได้ว่า ประเทศไทยได้ยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศดีขึ้น เศรษฐกิจไทยมีการสะสมทุนและเติบโตสูงในอัตราต่อเนื่อง ฐานเศรษฐกิจมีความหลากหลายมากขึ้น รายได้เฉลี่ยต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สัดส่วนความยากจนลดลง การจ้างงานอยู่ในระดับค่อนข้างเต็มที่ ศักยภาพคนไทยโดยรวมได้รับการศึกษาเฉลี่ยในระดับสูงขึ้น มีสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน่าพอใจ ส่วนใหญ่ได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมมากขึ้น ส่งผลให้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวมมีทิศทางดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวม ผลผลิตภาพทุน และผลผลิตภาพแรงงานยังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งต้องพึ่งพิงปัจจัยภายนอกด้านวัตถุดิบ ทุนและเทคโนโลยี พลังงานและตลาดส่งออกเป็นอย่างมาก จึงเกิดความไม่สมดุล และมีความเสี่ยงต่อผลกระทบจากภายนอก ทำให้ขีดความสามารถการแข่งขันของไทยมีแนวโน้มลดลง ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง และลดทอนทุนทรัพยากรธรรมชาติลงอย่างมากพร้อมทั้งสร้างปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาศักยภาพคนยังมีปัญหาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ อีกทั้งสังคมไทยอ่อนแอ ความเป็นทุนนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น วัฒนธรรมและระบบคุณค่าที่ต้งามเริ่มเสื่อมถอย ทำให้เกิดความย่อหย่อนด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และมีปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมา

จากการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตแต่ขาดสมดุลในภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ในการสร้างสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) จึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ขึ้นการปรับตัว

ของประเทศ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะ 10-15 ปีข้างหน้า และได้รื้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางพัฒนาแบบบูรณาการองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 8 และ 9 โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับประเทศให้ชัดเจน และผลักดันการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สำคัญสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วน ให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการพัฒนา อันเป็นการระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและนอกภาครัฐ และสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศู่การปฏิบัติ

นั่นคือ การวางแผนพัฒนาในปัจจุบันนี้ จะเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ ของคนส่วนใหญ่ โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนชาวไทยไม่ให้ประมาทตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ใช้ความรู้อย่างถูกต้องตามหลักวิชา และการมีคุณธรรมและความเพียรเป็นกรอบในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต โดยใช้บทเรียนของการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่มีเสถียรภาพ ที่ผ่านมามีให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

2. แนวทางของการพัฒนากองทัพเรือโดยการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ทินกร ตันตาทากาส, 2550) มีแนวทางดำเนินการดังนี้

ความพอประมาณ กองทัพเรือควรมีกำลังรบทางเรือเพียงพอที่จะบรรลุภารกิจ ไม่น้อยเกินไปจนไม่สามารถบรรลุภารกิจ ไม่มากเกินไปจนเบียดเบียนงบประมาณแผ่นดินและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่จนทำให้เกิดความเดือดร้อนทั้งกองทัพเรือเองและประเทศชาติ และไม่มากเกินไปจนดูเหมือนจะไปเบียดเบียนหรือคุกคามประเทศอื่น ๆ รวมทั้งมีความพอประมาณกับขีดความสามารถที่กองทัพเรือเองหรือผู้สร้างเรือและซ่อมเรือภายในประเทศจะสามารถสร้างเรือและซ่อมเรือเองได้ นั่นคือมีความพอประมาณที่เราจะสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่เดือดร้อน

ความเหตุผล การพิจารณาดำเนินการต่าง ๆ ในการพัฒนากำลังรบจะต้องมีเหตุและผลที่อธิบายได้มีที่มาที่ไป พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลที่คาดว่าจะเกิด ไม่ว่าจะในเรื่องของขนาดกำลังรบที่ต้องการ ขีดความสามารถของกำลังรบที่ต้องการ งบประมาณในการดำเนินการ และวิธีการดำเนินการต่าง ๆ จะต้องมีความเหตุผลในการพิจารณาตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

การมีภูมิคุ้มกัน การเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นได้ดังสังขธรรมทางพุทธศาสนา ดังนั้นกองทัพเรือต้องเตรียมพร้อมที่จะรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นไม่ว่า

จะเป็นภาวะเศรษฐกิจและสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปของโลกและภูมิภาค กองทัพเรือจะต้องเตรียมการรองรับสถานการณ์และความผันผวนที่อาจเกิดขึ้นในการที่ไม่สามารถดำเนินการพัฒนา กองทัพตามที่กำหนดไว้ได้ การสร้างภูมิคุ้มกันอาจกระทำได้หลายแนวทางเพื่อให้กองทัพเรือยังคงสามารถปฏิบัติภารกิจของกองทัพเรืออยู่ได้ แนวทางหนึ่ง ได้แก่ การพึ่งพาตนเองหรือกองทัพเรือเอง ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุด หรืออาจเป็นการพึ่งพาที่ผสมผสานกันระหว่างกองทัพเรือเองกับอยู่เรือ ภายในประเทศต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นหลายระดับ

การดำเนินการทั้งหมดจำเป็นต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขของการมีความรู้คู่คุณธรรม โดยดำเนินการด้วยความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งจะทำให้ การพัฒนาของกองทัพเรือเป็นไปด้วยความมั่นคง ยั่งยืน และมีความสมดุลในทุกมิติ จึงเห็นได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสามารถนำมาใช้ในการพัฒนา กำลังรบของกองทัพเรือและส่วนอื่น ๆ ทุกภาคส่วน ทั้งในกองทัพเรือเองและในภาคส่วนอื่น ๆ ภายในชาติไม่เฉพาะแต่ประชาชนพลเมืองเท่านั้น

3. การพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการ (วิรัช วรรณภาวรรณ, 2549)

การที่ข้าราชการจะปฏิบัติหน้าที่ราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จริยธรรมของ ข้าราชการนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่ง เนื่องจากจริยธรรมเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการกำหนด พฤติกรรม หรือการปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการ จริยธรรมของข้าราชการนั้นมีความหมาย กว้างขวางมาก ครอบคลุมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีเมตตา มีความรับผิดชอบ และการปฏิบัติ หน้าที่ราชการด้วยความโปร่งใส ควบคุมตรวจสอบได้

แนวทางของการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการ ผู้นำรัฐบาล นักการเมืองที่รับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชา บุคคล รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการ รวม 8 เรื่องพร้อมกันไป ดังนี้

1. สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบจริยธรรมของข้าราชการเพิ่มขึ้น
2. สนับสนุนให้ดำเนินคดี และลงโทษข้าราชการที่ประพฤติมิชอบตามบทบัญญัติของ กฎหมายอย่างเคร่งครัด เข้มงวด และรวดเร็ว
3. ต่อต้านหรือไม่สนับสนุนค่านิยมของข้าราชการไทยที่มีอยู่แล้วในสังคมและเป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ในเวลาเดียวกันควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เผยแพร่ สร้าง และ ปลุกฝังค่านิยมที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ

4. ผู้บังคับบัญชาควรประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการ โดยใช้วิชาความรู้ และประสบการณ์ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. สนับสนุนให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) มาเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติราชการ

6. ส่งเสริมให้นำการบริหารราชการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาใช้

7. สนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร หรือแกนนำในการปฏิบัติราชการ นำหลักทศพิธราชธรรม มาปรับใช้

8. สนับสนุนให้หน่วยงานทั้งหลาย รวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบ การปฏิบัติราชการของข้าราชการด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการในลักษณะเป็น เครือข่าย

เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวถึงหลักการแห่งการพึ่งตนเองโดยยึดหลักสำคัญของความพอดี ห้าประการ คือ

ความพอดีด้านจิตใจ คือ ต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประนีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม

ความพอดีด้านสังคม คือ ต้องมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ รู้จักผืนนี้กำลังและที่สำคัญคือมีกระบวนการ เรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง

ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ รู้จักใช้และจัดการอย่างชาญฉลาด และรอบคอบเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และที่สำคัญคือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

ความพอดีด้านเทคโนโลยี คือ รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ และการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อ สภาพแวดล้อมของเราเอง

ความพอดีด้านเศรษฐกิจ คือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตน ยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า

25 ปี และเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองได้ โดยอาศัยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความพอประมาณหลีกเลี่ยงการกระทำที่สุดโงก ความมีเหตุผลและรอบคอบเกี่ยวกับสิ่งที่กระทำ และการตระหนักถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องและความจำเป็นที่ต้องหามาตรการป้องกันและทุเลาผลกระทบ

แนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีรากฐานจากคำสอนในพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ และความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ เริ่มต้นการพัฒนาโดยมีคนมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของคนในทุกด้าน เป็นรูปแบบในการพัฒนาที่แตกต่างจากการพัฒนาแบบที่เน้นเฉพาะเรื่องความเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นในเรื่องการเพิ่มทางเลือกและพัฒนาศักยภาพ การดำเนินการที่ใช้แนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเห็นได้จากโครงการพระราชดำริต่าง ๆ โดยที่โครงการส่วนใหญ่มุ่งช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยให้สามารถพึ่งตนเองได้และมีทางเลือกต่าง ๆ ในชีวิตมากขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในทุกระดับและสาขาอาชีพ เช่น ระดับบุคคลและครอบครัว ระดับชุมชน เกษตรกร นักธุรกิจ นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ครูอาจารย์ รวมถึงในระดับประเทศด้วย

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นข้อสรุปที่ได้จากการปฏิบัติจริง และมีใช่เป็นเพียงปรัชญาในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล แต่สามารถเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ และนำไปประยุกต์ได้กับกิจกรรมหลักต่าง ๆ เช่น ภาคการผลิต 3 สาขาหลักที่ประกอบด้วย เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ โดยสาขาเกษตรกรรมที่ให้มีการผลิตแบบพอเพียง พอกินในครอบครัวก่อน ที่เหลือจึงขายสู่ตลาด เป็นการพัฒนาแบบสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและเทคโนโลยีในการผลิต คู่ไปกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ในสาขาอุตสาหกรรม ควรเน้นการสร้างจิตสำนึกของผู้ประกอบการให้รู้จักประมาณตนด้านการลงทุนที่ไม่เกินตัว มีความรอบคอบในการวางแผนการผลิตและการตลาด เน้นอุตสาหกรรมที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานในขบวนการผลิต และไม่ใช้เงินทุนในระยะเริ่มแรกสูงมาก และในส่วนของสาขาบริการ ควรเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศ รวมทั้งสร้างทางเลือกจากการผลิตและการบริการที่หลากหลาย

ประวัติความเป็นมาของกรมจเรทหารบก

กิจการจเรทหารบกเริ่มขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงจัดตั้ง "จเรทัพบก" ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ร.ศ. 122 (พ.ศ. 2446) และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงรับตำแหน่ง จเรทัพบก มีหน้าที่ตรวจราชการทหาร

ทั่วไป และพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งนี้ตลอดมาจนเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเฉลิมพระปรมาภิไธยว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ในปี ร.ศ. 129 (พ.ศ. 2453) ซึ่งนับได้ว่าทรงเป็นจเรทัพบกพระองค์แรก และนับได้ว่าพระองค์ท่านเป็นต้นกำเนิดของกิจการจเร และกรมจเรทหารบกสืบมาตราบจนทุกวันนี้

กรมจเรทหารบก ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 4 สมัย

สมัยที่ 1 สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (พ.ศ. 2446 - 2457)

สมัยที่ 2 สมัยประชาธิปไตย (พ.ศ. 2476 - 2484)

สมัยที่ 3 สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489 - 2494)

สมัยที่ 4 ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 จนถึงปัจจุบัน

สมัยที่ 1 สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (พ.ศ. 2446 - 2457)

เริ่มตั้งกรมจเรทัพบก ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันศุกร์ที่ 6 พฤษภาคม ร.ศ. 122 (พ.ศ. 2446) สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงดำรงตำแหน่ง "จเรทัพบก" เป็นพระองค์แรก มีหน้าที่ตามคำสั่งกรมยุทธนาธิการ ที่ 41/1380 ลง 6 มกราคม ร.ศ. 122 ว่า "มีหน้าที่เป็นผู้ตรวจแลแนะนำตักเตือนกรมแลกองทหารทั่วไปให้กระทำตามระเบียบ ซึ่งกรมยุทธนาธิการได้ออกไว้ ทั้งดำริการแก้ไขเพิ่มเติมในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทรงเห็นยังบกพร่องอยู่ในกรมและกองทหารทั่วไป" โดยมีจเรทัพบกกับตำแหน่งผู้ช่วยจเรทัพบก ซึ่งนายพันเอกพระสิทธิราชศักดิ์ เป็นผู้ช่วยจเรทัพบก ใน พ.ศ. 2449 ต่อมาเมื่อวันที่ 6 เมษายน ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451)

ต่อมาเมื่อวันที่ 6 เมษายน ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) กรมยุทธนาธิการได้จัดตั้งจเรเหล่าต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีก 5 เหล่า ได้แก่ แผนกจเรทหารราบ แผนกจเรทหารม้า แผนกจเรทหารปืนใหญ่ แผนกจเรทหารช่าง และแผนกจเรพัสดุ มีหน้าที่ตรวจกิจการในเหล่าของตนโดยเฉพาะ ซึ่งกำหนดหน้าที่จเรแต่ละเหล่าต่าง ๆ รวมทั้งจเรทัพบก ต่างก็ขึ้นตรงต่อผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการ และเรียกชื่อเป็นส่วนรวมว่า "จเรทัพบก"

สมัยที่ 2 สมัยประชาธิปไตย (พ.ศ. 2476 - 2484)

กระทรวงกลาโหมได้เริ่มตั้งกรมจเรทหารบกขึ้นใหม่ เมื่อ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2476 และโอนกิจการจเรเหล่าต่าง ๆ มาเป็นหน่วยขึ้นในบังคับบัญชา และขึ้นตรงต่อกรมเสนาธิการทหารบก โดยแปรสภาพเป็นหน่วยใหม่ ได้แก่

กองบังคับการทหารราบ	เปลี่ยนเป็น	แผนกที่ 1 กรมจเรทหารบก
กองบังคับการทหารม้า	เปลี่ยนเป็น	แผนกที่ 2 กรมจเรทหารบก

กองบังคับการทหารปืนใหญ่	เปลี่ยนเป็น	แผนกที่ 3 กรมจเรทหารบก
กองบังคับการทหารช่าง	เปลี่ยนเป็น	แผนกที่ 4 กรมจเรทหารบก
กองบังคับการทหารสื่อสาร	เปลี่ยนเป็น	แผนกที่ 5 กรมจเรทหารบก

ต่อมาเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2478 กระทรวงกลาโหมได้เพิ่มส่วนราชการให้กรมจเรทหารบกรับผิดชอบอีกหนึ่งแผนก คือ แผนกที่ 6 มีหน้าที่เกี่ยวกับรถรบ และรถสายพาน รวมทั้งอำนวยความสะดวกที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารทั่วไปทั้งกองทัพบก และทำการฝึกอบรมเฉพาะนักเรียนที่รับสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารในกรุงเทพมหานครด้วย

เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2481 กระทรวงกลาโหมได้จัดตั้ง "กรมยุวชนทหาร" ขึ้น ดังนั้นแผนกที่ 6 กรมจเรทัพบกยุบเลิกไป และแปรสภาพเป็น กรมยุวชนทหารบก เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2484 กระทรวงกลาโหมได้สั่งยกเลิกข้อบังคับทหาร ว่าด้วยการจัดระเบียบและการกำหนดหน้าที่กระทรวงกลาโหม โดยแผนกที่ 1 - 5 แปรสภาพเป็นหน่วยในบังคับบัญชาของกรมเสนาธิการทหารบก จึงทำให้กรมจเรทหารบกในสมัยที่ 2 จึงต้องยุบเลิกไป

สมัยที่ 3 สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489 – 2494)

หลังสงครามเอเชียบูรพาได้ยุติลงแล้ว กระทรวงกลาโหมได้รวบรวมอัตราเจ้าหน้าที่กองทัพบกขึ้นใหม่เรียกว่า ข้อบังคับทหารว่าด้วยกำหนดกำลังเจ้าหน้าที่กองทัพบกปกติ 89 และเรียกหน่วยย่อว่า "อัตรากองทัพบก 89" ซึ่งมีอัตรากรมจเรทหารบกรวมอยู่ด้วย โดยเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2489

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ยุติลงแล้ว กระทรวงกลาโหมได้ยุบโรงเรียนเทคนิคทหารบก ขณะนั้นกรมยุทธศึกษาซึ่งควบคุมการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยทหารบก และโรงเรียนเทคนิคทหารบก จึงเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2491 กรมจเรทหารบก ซึ่งมีหน้าที่ควบคุม และอำนวยความสะดวกทางวิทยาการของเหล่าต่าง ๆ จึงแปรสภาพเป็นกรมยุทธศึกษาทหารบก

สมัยที่ 4 (พ.ศ. 2495 - ปัจจุบัน)

เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2495 กระทรวงกลาโหมได้แบ่งหน้าที่ของกรมจเรทหารบก และกรมยุทธศึกษาทหารบก โดยกำหนดให้กรมจเรทหารบกเป็นกรมฝ่ายกิจการพิเศษขึ้นตรงต่อกองทัพบก มีจเรทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่สืบสวน และสอบสวนแล้วรายงานในเรื่องที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพ และการประหยัดของหน่วยต่าง ๆ ทั้งทั้งกองทัพบก ทำการตรวจพิจารณาศึกษา และทำรายงานในเรื่องดังกล่าว ตามแบบธรรมเนียมทหาร หรือตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำวิจัยที่ทำการศึกษาทบทวนสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยเอกสารวิจัยและวิทยานิพนธ์ จำนวน 6 เรื่อง ดังนี้

ยอดยุทธ บุญญาธิการ (2533) ศึกษาเรื่อง ความรู้ และทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงระดับความรู้ของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ในเรื่องของหลักการ และวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ นอกจากนั้นยังมีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการทราบถึงทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์และปัจจัยที่ทำให้ความรู้ และทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์แตกต่างกัน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ 7 ตัว คือ รายได้ สภาวะหนี้สิน ระดับการศึกษา อายุ ชั้นยศ การได้ใช้บริการ และการบริการของเจ้าหน้าที่ ที่มีต่อตัวแปรตาม คือ ความรู้และทัศนคติที่มีต่อสหกรณ์ ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน โดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างแบบมีช่วงชั้น (Stratified Random Sampling) ข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปของคอมพิวเตอร์ ค่าสถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และการวิเคราะห์จำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานมีความรู้เกี่ยวกับหลักการดำเนินงานของสหกรณ์โดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการของสหกรณ์อยู่ในระดับต่ำ สำหรับเกณฑ์ความรู้โดยส่วนรวม ในเรื่องของหลักการ และวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ ปรากฏว่าสมาชิกมีความรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลางซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าสมาชิกมีความรู้ในระดับต่ำ ในเรื่องของทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์นั้นพบว่า สมาชิกสหกรณ์มีทัศนคติที่ดี ในเรื่องของความเชื่อมั่นต่อหลักการของสหกรณ์ และมีทัศนคติเป็นกลางในเรื่องของการดำเนินงาน การบริหารงาน เจ้าหน้าที่สหกรณ์ การให้บริการ และประโยชน์ที่จะได้จากสหกรณ์ ซึ่งผลโดยส่วนรวมแล้ว สมาชิกสหกรณ์มีทัศนคติเป็นกลาง ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อความรู้ และทัศนคติของสมาชิก พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว คือ รายได้ สภาวะหนี้สิน ระดับการศึกษา อายุ ชั้นยศ การได้ใช้บริการ และการบริการของเจ้าหน้าที่ มีเพียงตัวแปรในเรื่องรายได้เพียงตัวแปรเดียวเท่านั้นที่มีผลต่อความรู้ของสมาชิก

ส่วนตัวแปรที่มีผลต่อทัศนคตินั้น ปรากฏว่าการบริการของเจ้าหน้าที่มีผลต่อทัศนคติสูงสุด รองลงมา คือ ตัวแปรเกี่ยวกับชั้นยศ รายได้ อายุ และการได้ใช้บริการ ตามลำดับ

สุรพงษ์ ไก่แก้ว (2545) ศึกษาเรื่อง ทัศนคติต่อความมั่นคงและความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกำลังสำรอง ของนักศึกษาวิชาทหาร เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อความมั่นคงและความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกำลังสำรอง และปัจจัยจูงใจที่ทำให้นักศึกษาวิชาทหารมีทัศนคติที่ดีต่อความมั่นคงและความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกำลังสำรองของนักศึกษาวิชาทหาร โดยทำการศึกษาวิจัยต่อกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ถึงชั้นปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 85 ราย ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชาย และมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี

งานวิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ โดยตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแปรเรื่องภูมิหลังทางสังคมของนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย เพศ และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ปัจจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ปัจจัยเรื่องระบบการฝึกวิชาทหารของกองทัพ ประกอบด้วย หลักสูตรและจำนวนวันที่ฝึกวิชาทหาร และการจัดสภาพแวดล้อมในการฝึก และปัจจัยเรื่องระบบจูงใจที่กองทัพจัดให้ ประกอบด้วย ประโยชน์ตอบแทน และสิทธิต่าง ๆ ที่จัดให้ ส่วนตัวแปรตาม คือ ทัศนคติต่อความมั่นคงและความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกำลังสำรองของนักศึกษาวิชาทหาร

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อความมั่นคงและความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกำลังสำรอง พบว่าอยู่ในระดับที่สูงมาก โดยเฉพาะนักศึกษาวิชาทหารมีความรู้สึกนึกคิดที่ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเชื่อมั่นศรัทธาในสถาบันทหารในระดับที่สูงมาก มีความเต็มใจที่จะเข้ารับการฝึกวิชาทหาร เต็มใจที่จะนำความรู้วิชาทหารไปใช้ในการปกป้องประเทศชาติ รวมทั้งเต็มใจที่จะทำกิจกรรมในฐานะกำลังสำรองเพื่อช่วยเหลือประเทศชาติในระดับที่สูงมากเช่นเดียวกัน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อความมั่นคงและความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกำลังสำรองพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ปัจจัยด้านความเหมาะสมของหลักสูตรและจำนวนวันที่ฝึกวิชาทหาร และปัจจัยจูงใจที่กองทัพจัดให้ ด้านสิทธิและประโยชน์ตอบแทน โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กฤษฎดา นิยมวิทย์ (2548) ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของอาจารย์ผู้กำกับวิชาทหารที่มีผลต่อการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารทั้ง 3 ระดับ ซึ่งได้แก่ ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารพิเศษ ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร และผู้ช่วยผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในการฝึกวิชาทหาร ในขณะที่ตนเองได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งจากกองทัพบก และเพื่อนำมา

พิจารณาระบบการพัฒนาขีดความสามารถของผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งจะทำให้การฝึกวิชาทหารมีผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น รูปแบบการวิจัยเป็นแบบเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การกำหนดตัวแปรอิสระในการวิจัย ประกอบด้วย ประเภทสถานศึกษา ตำแหน่งในสถานศึกษา อายุ ตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร และตัวแปรตาม คือ ทศนคติต่อการฝึกวิชาทหาร โดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา 2547 จาก 65 สถานศึกษา ทำการสุ่มตัวอย่างจนได้ตัวแทนทั้งสิ้นสถานศึกษาละ 3 คน รวมเป็น 195 คน

ผลของการวิจัยพบว่าในทุกข้อคำถาม ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย ถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ในข้อความเห็นต่อการยกเลิกการผ่อนผันเข้ารับราชการทหารของนักศึกษาวิชาทหาร ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารร้อยละ 24.1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และในข้อความเห็นต่อการที่จะให้ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร เป็นผู้สอนวิชาทหารบางวิชาให้กับนักศึกษาวิชาทหาร เช่น วิชาทหารทั่วไป เป็นต้น นั้น ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ร้อยละ 26.2 มีความเห็นในระดับปานกลาง แสดงว่าผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารหลายคนยังไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้มีการยกเลิกการผ่อนผันการเข้ารับราชการทหารของนักศึกษาวิชาทหาร และยังไม่มีความมั่นใจพอที่จะเป็นผู้สอนวิชาทหาร และยังพบว่าอายุงานในตำแหน่งผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารและตำแหน่งในสายงานของกระทรวงศึกษาธิการมากยิ่งขึ้น ยังมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

จินตนา วรณจรัส (2548) ศึกษาเรื่อง ทศนคติของข้าราชการกลาโหมสหายแพทย์ต่อการแปรสภาพเป็นข้าราชการพลเรือนกลาโหม ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลอานันทมหิดล เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์การของวิจัย เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบทัศนคติของข้าราชการนายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวนในโรงพยาบาลอานันทมหิดลต่อการปรับเปลี่ยนเป็นข้าราชการพลเรือนกลาโหม รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีสำรวจความคิดเห็น โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด ทำการสำรวจต่อประชากร ได้แก่ ข้าราชการฝ่ายรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลอานันทมหิดล จังหวัดลพบุรี จำนวน 515 นาย ในห้วงเวลา มกราคม พ.ศ. 2548 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 แบ่งเป็นข้าราชการนายทหารชั้นสัญญาบัตร จำนวน 205 นาย และข้าราชการนายทหารชั้นประทวน จำนวน 310 นาย

งานวิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ชั้นยศ อายุราชการ ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน รายได้รวมของครอบครัวต่อเดือน และกลุ่มสายงาน ส่วนตัวแปรตาม คือ ทศนคติเกี่ยวกับการแปรสภาพข้าราชการกลาโหมพลเรือน

ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีทัศนคติในเรื่องค่าตอบแทนมากที่สุด คือ ควรเพิ่มเป็นสองเท่า รองลงมา คือ ด้านผลกระทบต่อขวัญกำลังใจ ด้านทัศนคติในเรื่องหลังการแปรสภาพแล้ว กำลังพลมีทัศนคติเห็นด้วยในเรื่อง จะทำให้การบริหารงานคล่องตัวและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานมากขึ้น ความก้าวหน้าในวิชาชีพเร็วกว่าในระบบชั้นยศ และให้ง่ายต่อการปกครองบังคับบัญชา และมีทัศนคติในระดับเฉย ๆ หลังการแปรสภาพแล้ว ในเรื่องการไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร การลดลงของค่านิยมและศักดิ์ศรีของข้าราชการสายแพทย์ การประสานงานระหว่างองค์กรกับหน่วยงานทหารไม่สะดวก การทำให้ข้าราชการสายแพทย์มีอิสระไม่อยู่ในกรอบธรรมเนียมทหาร และการแปรสภาพควรทำเฉพาะผู้ที่กำลังบรรจุใหม่เท่านั้น สำหรับผลการทดสอบความแตกต่างด้านทัศนคติ พบว่าข้าราชการชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวน มีทัศนคติแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.05 ในเรื่องหลังการแปรสภาพแล้วจะทำให้องค์กรมีการประสานงานกับหน่วยงานของทหารไม่สะดวกราบรื่นเหมือนก่อน ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานเร็วขึ้นกว่าตอนที่มียศ และการแปรสภาพเป็นข้าราชการพลเรือนกลาโหมควรทำเฉพาะผู้ที่กำลังบรรจุใหม่เท่านั้น

ชัชวาล กุลกุศล (2548) ศึกษาเรื่อง ทศนคติของข้าราชการและลูกจ้างประจำในมณฑลทหารบกที่ 32 ต่อระบบการประเมินค่าการปฏิบัติงานของกองทัพบก เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ ศึกษาทัศนคติของข้าราชการและลูกจ้างประจำในมณฑลทหารบกที่ 32 ที่มีต่อระบบการประเมินค่าการปฏิบัติงานของกองทัพบก เปรียบเทียบทัศนคติของกำลังพลต่อการประเมินค่าการปฏิบัติงาน และหาแนวทางปรับปรุงแบบประเมินค่าการปฏิบัติงานให้มีความครอบคลุมการปฏิบัติได้เหมาะสมกับทุกหน่วยงาน เพื่อสามารถนำไปใช้ประเมินค่าได้เหมาะสมใกล้เคียงกับลักษณะงานของแต่ละหน่วย โดยศึกษาข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวนรวม 431 นาย ประกอบด้วย ข้าราชการและลูกจ้างประจำในกองบัญชาการมณฑลทหารบกที่ 32 จำนวน 129 นาย จังหวัดทหารบกพะเยา จำนวน 79 นาย จังหวัดทหารบกอุดรดิษฐ์ จำนวน 115 นาย จังหวัดทหารบกน่าน จำนวน 81 นาย และโรงพยาบาลค่ายสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 27 นาย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือทำการวิจัย

งานวิจัยได้กำหนดตัวแปรสำหรับใช้ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ชั้นยศ ตำแหน่ง ระยะเวลาครองยศปัจจุบัน จำนวนปีรับราชการ และสถานที่ทำงาน ส่วนตัวแปรตาม คือ ระดับทัศนคติต่อระบบการประเมินค่าการปฏิบัติงานของกองทัพบก

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของข้าราชการและลูกจ้างประจำในมณฑลทหารบกที่ 32 ต่อระบบการประเมินค่าการปฏิบัติงานของกองทัพบกอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยในเรื่อง อายุ ชั้นยศ ตำแหน่ง และจำนวนปีที่รับราชการ ไม่มีผลกับทัศนคติต่อระบบการประเมินค่าการปฏิบัติงาน สำหรับปัจจัยในเรื่องระยะเวลาครองยศปัจจุบัน และสถานที่ทำงาน จะทำให้มีทัศนคติต่อระบบการประเมินค่าการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

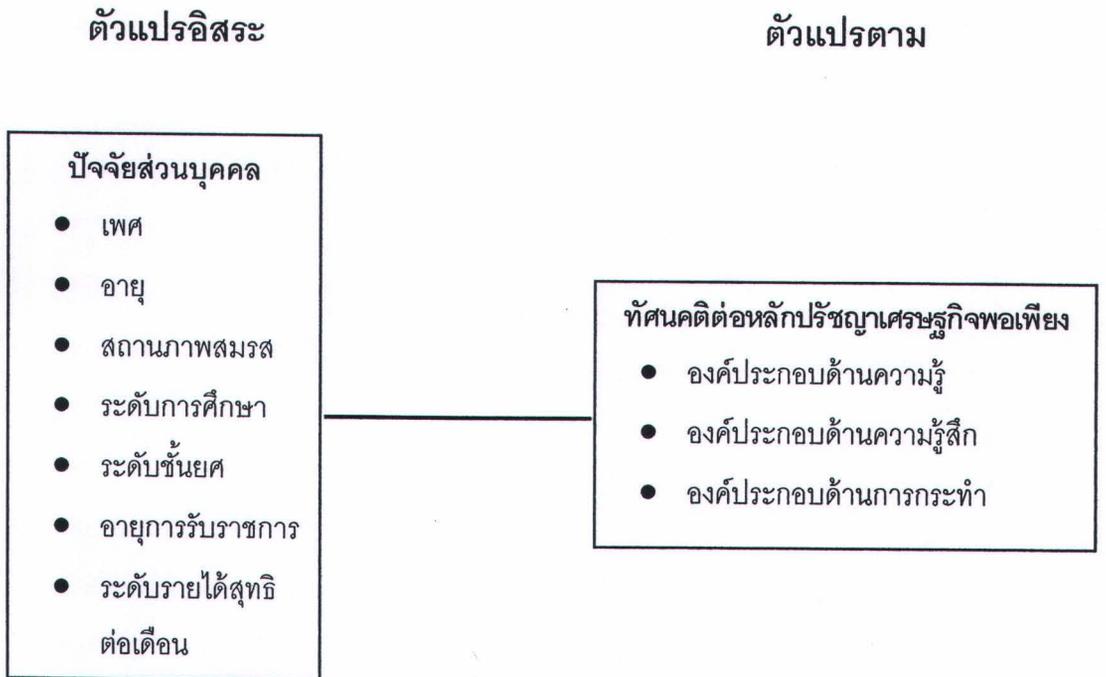
ฐิติเดช พงษ์สุวรรณ (2548) ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านในชุมชนทหาร ค่ายจิระประวัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาทัศนคติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ลักษณะของการวิจัยเป็นแบบพรรณนาเชิงสำรวจ โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชุมชนจิระประวัติ 1 และชุมชนจิระประวัติ 2 ซึ่งตั้งอยู่ในค่ายจิระประวัติ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 230 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

งานวิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น จำนวน 6 ตัวแปร ประกอบด้วย สถานที่พักอาศัย สถานภาพและความสัมพันธ์กับกองทุน ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ เงินได้รายเดือน และภาระหนี้สิน โดยกำหนดตัวแปรตาม คือ ทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับทัศนคติที่เห็นด้วยมาก ซึ่งจัดอยู่ในระดับดี และปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานภาพและความเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน และภาระหนี้สิน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อทัศนคติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มี 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานที่พักอาศัย ระดับการศึกษา ระดับชั้นยศ และเงินได้รายเดือน ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ความไม่เพียงพอของจำนวนเงินที่นำไปลงทุน ความยุ่งยากซับซ้อนของขั้นตอนการกู้ยืมเงิน การขาดความตระหนักในการนำเงินกู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากการขาดความรู้ ความเข้าใจของสมาชิก และคณะกรรมการกองทุนยังไม่มีกรวางแผนการควบคุม และติดตามประเมินผล การนำเงินกู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ของสมาชิกกองทุน รวมทั้งการขาดการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านแก่สมาชิก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องทัศนคติต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลสังกัดกรมจเรทหารบก ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้ทำการสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)